Ч. 219. Львів, Субота, дня 27. вересня (10. жовтня) 1903. Річник VII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цілий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1·70 кор.

За границею:
на цілий рік . . 16 рублїв або 36 франків
на пів року . . 8 рублїв або 18 франків

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановиx псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. ул. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Парцеляция.

Як на кождім поли, так і що-до парцеляцийних справ, сойм орудує публичним грошем без огляду на інтереси і потреби Русинів. Коли Поляки представляють, що Русини жалують ся тілько з призвичаєня, чи з хитрости, то є се тілько або заслїпленє, або вимівка. Найкрасшим доказом є справа парцеляциї.

Краєвий банк не має окремого парцеляцийного відділу, але мимо сего інтервенция банку в парцеляцийних справах є великого значіня і очивидно на некористь Русинів. Краєвий банк взяв ініциятиву в основаню в р. 1899 парцеляцийного банку у Львові, основаного для кольонїзациї східної Галичини Мазурами, а надто допоміг в р. 1902. до отвореня подібного заведеня »Тов. взаїмн. горожаньскої помочи« в Кракові. Отже покликав, можна сказати, до житя дві парцеляцийні институциї, бо єго уділи в висоті 20.000 К виносять значно більшу половину всїх вплачених уділів в обох институциях.

Приглянемо ся діяльности першого з тих заведень, бо оно входить в обсяг наших інтересів. Парцеляцийний банк мав в 3-лїтнім часї своєї діяльности зголошених до парцеляциї двірских обшарів 272 в 63 повітах з простором разом коло 200 тисячий морґів, що становить майже двайцяту часть цїлою простору табулярної власности Галичини. З того обняв до парцеляциї по конець минулого року 8.368 морґів за цїну 3,458.375 К 72 сот. При 8 розпарцельованих посїлостях остали ще менші частини фільварків, 5 посїлостий зникло зовсїм як табулярна власність.

Все те діє ся з поминенєм місцевого руского населеня, а навіть отверто против него, бо аґітация парцеляцийного банку веде ся в тім напрямі, щоби польскої землї, якою уважають двірскі обшари, не віддати в руки рускому хлопови. Задля того відкидує ся навіть кориснїйші пропозициї сусїдних з парцельованим обшаром селян і громад, а спроваджує ся при ріжних улекшенях та обіцянках кольонїстів з західної Галичини.

Для змальованя цїлого сего кривдячого відношеня пригадаємо, що анальоґічний руский банк парцеляцийний навіть не міг оснувати ся, бо польскі шовіністи наробили стілько крику, що ініциятори зїхавши ся, урадили лїпше не закладати банку, бо не найшло би ся нїгде не то публичного, але і приватного кредиту. І ту знов зявила ся вповнї максима, що те, що у Поляків є хосенне і пожадане, у Русинів має бути доганним, ненависним гайдамацким замислом!

Але даймо досьпівати сю пісню до кінця, іменно референтови справоздань банкової комісиї, пос. Гупцї. Отже сей пан ще невдоволений і дотеперішною акциєю краєвого банку на поли польскої парцеляциї, а то з трох. причин: по перше патронїзовані ним институциї розпарцельовують цїлі обшари двірскі і тим способом помагають зникати польским дворам; по друге за мало перестерігають, чи спадкоємцї двірскої землї спосібні переняти на себе обовязки традициї польского двора; а по трете, що ся акция не опановує цїлої парцеляциї, а полишає, при нинїшнім парцеляцийнім руху, ще богато поля до діланя ріжним спекулянтам і елементам.

Що-до двох перших замітів потїшає ся п. Гупка, що парцеляцийний банк зачинає чимраз лїпше розуміти своє властиве завданє, а що-до третого твердить, що цїлковите опанованє парцеляцийного руху після уложеного пляну дасть хиба перевести ся за помочию законодатних змін, або мілїонових капіталів. На мілїони не стати польску шляхту, але маючи законодатну власть в руках, повинна єї вихіснувати в цїлях парцеляциї. А се може стати ся тілько через заведенє в житє ухваленого соймом перед трема роками закона про творенє рентових осель. Отже є ceterum censeo п. Гупки для знищеня Руси.

Допись.

З Поділя.

Ґр. Пінїньский будучи намісником, вибудував в своїм місточку Грималові будинок на поміщенє суду. Коли суд зачав урядувати в новім будинку, треба було умістити на ньому напись. Але пан намісник не зносить руского письма, тож не позволив умістити на своїм будинку рускої написи, але яко цїсарский намісник не хотїв будь що будь так явно виявити своєї ненависти до руского слова. І так ц. к. Суд грималївский не мав нїякої вивіски.

Але часи змінились і тактика ґр. Пінїньского. Пан ґраф ставши знова лише польским шляхтичем, велїв умістити на судовім будинку вивіску, але лише в язицї польскім.

Та той польский дух, що віє із стїн ц. к. грималївского суду, єще сильнїйше дає відчуватись в єго канцеляриях. П. начальник Ґжендзельский, прийшовши із західної Галичини, не знає анї одного слова по руски, тому до сторін руских відзиваєсь лише по польски, протоколи зі сторонами рускими пише по польски, присяги проводить по польски — словом, в своїм урядованю слова нї письма руского не вживає. А коли додамо ще, що між судиями нема там анї одного Русина, то легко пізнати, що ц. к. Суд в Грималові є одною з »кресових твердз польскосцї«. Найже-ж ексц. Тхоржнїцкий вгляне в ті неправильні відносини та заведенєм ладу не дасть захитати ся довірю населеня в безсторонність ц. к. Суду.

Недавно донесли були часописи, що руска ґімназия в Тернополї перенеслась до нового будинку. Здавало би ся проте, що все в порядку, та що кр. шкільна рада має все в опіцї та на увазї руску ґімназию в Тернополї.

Приглянувши ся однак близше тій вісти, побачимо, що в нїй криє ся много а много недбальства, а може й неохоти краєвої шкільної ради до рускої ґімназиї в Тернополї.

Школа реальна в Тернополи містила ся до минулого року в будинку старім, положенім при найрухливійшій площи в містї. Будинок той ц. к. комісия признала яко грозячий заваленєм та тим способом прискорила будову нового будинку, в якім тепер реальна школа містить ся. Розуміє ся, що будинок признаний за неспосібний до замешканя, не міг найти льокаторів. Містилась в нїм „Siła“, товариство социялїстів. Але рік часу не так скоро минає... Не одно люди забудуть за той час та по роцї приймають з меншим зачудованєм те, що приняли б так може на початку року.

Знаючи ту людску натуру рада шк. кр. позволила собі викурити з того будинку »Sił-у« та помістити там нашу ґімназию. Тай коби хоть зробила се у свій час. А то 1. вересня, коли уже вписи починають ся, телеґрафічно заряджено конечні репарациї в будинку. Ставлено печі, валено стїни, вставлювано підлоги (розумієсь, лише там где вже зовсїм були вигнили), лякеровано, мальовано, а всьо на ґвалт так, щоби 15. вересня могла початись наука. Но і почалась, а хлопцї і учителї до нинї вдихують своїми грудьми ті всї запахи та вогкість та терплять на здоровлю через чиєсь недбальство. А до того коби хоть всї кляси найшли там приміщенє, три кляси остали в давнім будинку, а учителї замість на павзї видихатись та відпочати, мусять бігати з будинку до будинку.

А про будову нового будинку не чути зовсїм нїчого!

До рускої ґімназиї вписало ся 492 учеників. А то в кл. Іа 64, Іб 51, Ів 46, Іа 48, Іб 49, Іа 39, Іб 41, IVа 34, IVб 35, Va 29, Vб 28, IV 28 разом 492.

Краєвий сойм.

Маршалок оповіщує на вступі, що комісия задля виборчої реформи уконституовала ся, вибираючи головою Апол. Яворского, а секретарями Тшецеского і Олесницкого.

Після відчитаня петиций відослано до комісий кілька відчитаних проєктів законів, як справозданє про Дубляни, закон про водні канали, шпиталь в Кракові. Відтак з дневного порядку приступлено до дальшої розправи над станом народних шкіл.

Кс. Шпондер виступав проти научи нїмецкої мови, радячи зачинати єї доперва в середних школах; науку релїґії хоче зреформувати в сей спосіб, щоби не подавала сухі правила, а займала чутє і фантазию дитини.

Намісник ґр. Потоцкий оставляє відповіди на подрібні заміти радникови шкільному Барановскому, заявляє тілько, що відділ шкільництва уважає найважнїйшою частию адмінїстрациї і буде над нею сторожити уважно. Передовсїм буде доглядати виконаня законів, особливо шкільного примусу. Важним чинником уважає намісник дисципліну між окружними інспекторами а учительством та заявляє, що в тім напрямі они можуть числити на єго опіку.

Радник Варановский полемізує з замітами о. Богачевского, покликуючи ся на те, що руских прав боронить в шкільній радї Русин проф. Матієв. Наука релїґії відбуває ся після приписів, уложених за порозумінєм з ординариятами. Надужитя, коли де які трафляють ся, не управняють єще до називаня шкільної ради стайнею Авґія, бо з тих шкіл вийшли також всї передові люди Русинів і сам о. Богачевский. На питанє пос. Бобжиньского відповідає, що за-

кладане рільничих викладів іде пиняво, а підпиране приватних шкіл не є вказане, бо там обнимають науку часто люди некваліфіковані. Щодо руских підручників вказує бесідник, що їх автором є Ол. Барвіньский, а історию Руси они узглядняють належито.

По виясненях правительственного комісаря замкнено загальну дискусию і вибрано ґенеральними бесідниками кс. Стояловского і др. Могильницкого.

Пос. Стояновский (contra) жадає, щоби школа перестала бути средством в руках правительства до витворюваня характерів в своїм дусї, щоби краєва рада шкільна не була виконуючим орґаном центрального правительства, а була давною »едукацийною комісиєю« в Польщі. Бесідник зазначує висказ намісника, що шкільництво уважає найважнїйшою галузию адміністрациї яко доказ, що правительство уважає школи за заведенє австрийскої тресури і жадає, щоби зі шкіл »виполошити зовсїм того австрийского духа«. Дальше жадає змін в наукових плянах, зрівнаня учительок з учителями, хвалив школи при жіночих монастирях, а спротивив ся заведеню церковних брацтв при школах.

Пос. Могильницкий (pro) вірить, що шкільна рада видає розпорядженя в найлїпшім намірі, але виконавцї не примінюють ся до них. Головною цїлию наших шкіл не є педаґоґічні згляди, але польскі полїтично-народові змаганя. Запитує, чому внутрішним урядовим язиком в людових школах не може бути руский язик, коли він є урядовим в ґімназиях. Закидує, що рускі читанки мають за мало материялу з рускої історії і вкінци висказує вдоволенє зі слів намісника, що так він сам, як і єго підвластні будуть придержувати ся букви закона, бо руский нарід жадає тілько сего, але у всїх справах.

Відтак наступили фактичні спростованя пп. Барвіньского і Богачевского, якому перервав двічи маршалок з причини, що не держав ся предмету, а відтак коли переставши говорити, на увагу маршалка зажадав знов слова, відмовив єму. Після сего intermezzo справоздавець Л. Яворский станув в обороні внесень комісиї шкільної, які відтак палата в голосованю приняла без зміни.

Конець $^1/_2$4 год.; слїдуюче засїданє в суботу о год. 12. в полудни.

— ВІД АДМІНІСТРАЦИЇ. При зміні кварталу просимо наших Вп. Передплатників о скоре відновленє передплати, зглядно о вирівнанє залеглостий, та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистане, всї попередні числа з фейлєтоном »Записки лїкаря«.

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: »Адміністрация часописи Руслан«.

Новинки.

— Календар. В суботу: руско-кат. Калистрата; рим.-кат. Франца Борджа. — В недїлю: руско-кат. Харитона, Вячеслава; рим.-кат. Плякиди.

— З Тов-а ім. Котляревского у Львові. Засїданє Видїлу відбуде ся в недїлю дня 11. с. м. о 7. год. вечером в комнатах »Кред. Союза« ринок ч. 10. Порядок денний: 1) Відчитанє протоколу. 2) Вибір комісиї для оцїнки конкурсових штук драматичних. 3) Проєкт дальших вистав сценїчних. 4) Справи розпродажи книжок товариства. 5) Внесеня та інтерпеляциї.

— Вписи до »Висшого інститута музичного« відбувають ся що дня в комнатах інститута при ул. Трибунальскій ч. 6, I пов. від год. 12. до 1. вполудни.

— Із Станиславова. Надзвичайні загальні зборі »Товариства Руских Женщин« в Станиславові, дня 19. вересня с. р. іменували славнозвісну писательку і патріотку Вп. п. Константину Малицку, тепер учительку в Лужанах — почетним членом того-ж Товариства. — *Видїл Тов-а Руских Женщин в Станиславові.*

— Пожарну філїю „Сокола“ в Пустомитах, львівского повіта, засновано на статутах »Сокола« у Львові. Статут затвердило вже намісництво.

— Інавґурация шкільного року на львівскім унїверситетї відбуде ся завтра в суботу. По богослуженю в костелї св. Миколая пічне ся торжество інавґурацийне в авли унїверситетскій. В часї інавґурациї вступ до унїверситету дозволений лише за білєтами.

— При виборах до повітової ради в Перемишлянах з сїльских громад побідила, як звідтам доносять, лїста руска. Управнених до голосованя було 190, а з того голосувало 164. При першім голосованю вибрано 10 членів пов. ради, а іменно отсих: д-ра Кароля Давидовича 161 голосами, Данила Березяка 158 гол., Андрія Балтаровича 154 гол., Василя Минчакевича 153 гол., Михайла Пастернака 141 гол., Яцка Сотника 118 гол., Івана Сїкорского 99 гол., о. Александра Танчаковского 98 гол., о. Григория Кармаліту 93 гол., Онуфрея Качоровского 92 гол. і Теодора Жовнїра 84 гол. З причини несолїдарности виборців один (11-тий) з руских кандидатів не одержав при першім голосованю більшости голосів. При тїснїйшім виборі не було всїх руских виборців, тому перейшов давний маршалок Вибрановский 51 голосами. Руский кандидат Петричка одержав 31 голосів.

— Для Скалатщини. Хлопский комітет виборчий поручає отсю лїсту кандидатів на членів повітової ради в Скалатї: 1) Михайло Буката, господар з Глїбова, 2) Ян Ґарбіч, господар з Галущинець, 3) Ян Ґадзїцкий, господар з Остапя, 4) о. Володимир Винярский, парох з Іванівки, 5) о. Григорий Дяків, парох з Жеребок, 6) Михайло Заболотний, господар з Пізнанки, 7) Йосиф Задорожний, господар з Новосїлки скалат., 8) Гнат Оконьский, господар з Фащівки, 9) Петро Осовский, господар з Качанівки, 10) Данило Пеня, господар з Заднишівки, 11) Андрей Топоровский. 12) Антін Юзва, господар з Клебанівки. Комітет взиває всїх виборців Русинів, аби солїдарно голосували лише на сю листу.

— Пожари в Галичинї. В часї від 1. сїчня до 30. червня 1093. р. було в Галичинї загалом 353 пожарів, яких жертвою упало 2440 мешкальних домів, 2243 господарских будинків, 47 промислових заведень і 4 церкви. В полуміни погибло 26 осіб. Шкода заподїяна тими пожарами виносить 7,501.803 К 50 сот. і була обезпечена ледви на 3,357.139 К. — В наслїдок підпалу було пожарів 48, від неосторожности 86, з причини лихої будови коминів 19, від грому 12, а з невислїдженої причини 1888. — В містах і місточках згоріло домів 1546, господарских будинків 809, промислових заведень 12, церков 3; в громадах сїльских погоріло домів 894, господарских будинків 1434, промислових заведень 35 і 1 церква. З людий погибло в містах і місточках 5 осіб і в сїльских громадах 21.

— Помочи! З Бережанщини пишуть нам: Четвертий раз з ряду погоріло в Саранчуках тутешного повіта дня 1. с. м. 26 домів з всїма господарскими будинками та з усїм, що лише в них находило ся. Хотяй не було вітру, але при пануючій суши огонь розширив ся так страшно, що годї було приступити з яким ратунком, а до того людий не було дома. Страшна пожежа загрозила цїлому селу. На щастє удало ся пригасити огонь і стало на тім, що на разї тих 26 господарів лишило ся без даху, без будинків, без хлїба, лише з тим, що мали на собі. А коли зважимо, що наше село потерпіло сего року вже одну біду, градобитє, можна уявити собі, що жде тих бідаків погорівших, котрі доси навіть зерна жита не посїяли! Сею дорогою сьмію просити Впов. братів: поспішіть ласкаво з помомию, чим хто ласкав і чим зможе для тих нещасних бідаків, котрі отсе вже четвертий раз погоріли і нинї зовсїм знищені! Споможіть, братя, в такім нещастю, а отрете неодну слезу! Всякі датки прошу прислати ласкаво на мої руки. Bis dat, qui cito dat! — *О. Омелян Король,* парох Саранчук, п. Потутори.

— 4 вільні місця. Комітет мужеского інституту Руского Товариства педаґоґічного »під покровом св. о. Николая« у Львові буде мати від 1. падолиста с. р. чотири вільні місця в інституті для елєвів з низших кляс шкіл середних у Львові. Близших пояснень удїлить настоятель інститута — *Кость Паньковский,* ул. Театиньска ч. 19.

— Гузар-баба. В Кракові наїхала оводї вечером брика з кількома офіцирами на якусь женщину. Здавало ся, що женщинї грозить тяжке скалїченє, бо найшла ся під колесами. Тимчасом на щастє женщина мала тілько притомности та сили, що піднесла плечима тяжку брику до гори, наслїдком чого брика перевернула ся разом з офіцирами. Офіцири тяжко потовкли ся, а женщина тимчасом стріпала ся з пороху і пішла дальше.

— Москвофільство межи Поляками. В Кракові почав ся вчера перед трибуналом присяжних судиїв процес проти п. Каз. Качановского, відвічального редактора »Naprzod-у«, обжалованого о обиду чести кс. Стояловского. Після акту обжалованя кс. Стояловский почув ся обидженим замітами згаданої ґазети, що »вимантив від сойму фонди на купно вілї«, яку назвав »польским домом«, дальше, що допустив ся злочину зради стану і шпіґуньства в користь Росиї. »Naprzód« написав ще, що кс. Стояловский дістав »баришівного« і видав єго на вілю, в якій мешкає з п. Гемпльовою, що »за гроші одержані від Станьчиків вислугує ся їм і робить те, що єму поручать«. Вкінци названо кс. Ст-кого »єрусалимским лямпарем«, через що наражено єго на посьміховище. По відчитаню акту обжалованя та інкримінованої статї, предсїдатель трибуналу пояснив, що в сїй справі відбувала ся вже раз розправа, але відрочено єї з причини неприсутности сьвідків. На першій розправі обмежено акт обжалованя до трех замітів: 1) що купно »польского дому« в Бельску відбуло ся неморальним способом для приватного ужитку обжаловуючого; 2) що свої часописи видавав за гроші Станьчиків і Москалїв; 3) що в домі закупленім в Бельску »мешкає« з п. Гемпльовою. В виду сего розправа буде обертати ся коло сих трех замітів, а прочі відпадають.

При переслуханю обжалований редактор Качановский заявив, що піддержує два заміти проти Стояловского і докаже їх сьвідками, а що-до третого складає заяву, що не мав наміру обиджати п. Гемпльову. Дальше виводив обжалований, що кс. Стояловский стояв в опозициї до Кола польского до часу, коли одержав 20.000 К на купно вілї в Бельску, в якій під народною фірмою »дому польского« провадив свої приватні справи. В своїм орґанї »Венец і пщулка« виславляє кс. Ст. царя, Росию і схизму. Обжалований відчитує дотичні статї, почім наводить факти, що кс. Стояловский казав собі за все платити, брав гроші на право і на лїво від возьних в парляментї, від кандидатів на послів, від б. намісника ґр. Пінїньского і від Росиї, бо прецї не міг за дармо пропаґувати панрусицизм; вкінци брав гроші і від жидів, як сам до сего признає ся в своїм орґанї. Дальше зізнавали сьвідки. Редактор Dziennik-а polsk-ого Осташевский-Бараньский зізнав, що чув і замістив навіть в своїм орґанї про те, що кс. Стояловский за гроші від Станьчиків купив вілю в Бельску, і зробив з неї »дом польскі«. Москвофільство кс. Ст. не улягає найменшому сумнївови, бо даром прецїнь не ширив би російских ідей. Сьвідок подав також, що має фотоґрафію кс Стояловского з бородою з тих часів, коли кс. Ст. їздив до Росиї яко аґітатор. Сьвідок Людвик Гадульский, урядник Тов-а взаїмн. обезп. в Кракові, зізнав, що кс. Ст. одержав в тім товаристві 4.000 К позички на »дім польский« в Бельску. Сьвідок Ян Стапіньский заявив, що польскі консерватисти як Гупка і Ценьский дали більші квоти на »дім польский«, а краєвий банк виплатив на ту цїль Стояловцеви Шаєрови більшу позичку, хотяй пос. Шаєр не має нїякого майна для забезпеченя звороту позички. Від п. Гемпльової сьвідок дізнав ся, що аґітатори кс. Стояловского їздили до Росиї і звідтам привозили гроші, за що і на що — сего сьвідок не знає. Всї складки на руки Стояловского пропадали в єго кишени. Що-до москвофільскої пропаґанди кс. Ст. сьвідок уважає єї грізною і великою. Подібно зізнавав дальший сьвідок п. Бол. Вислоух, який ще заявив, що кс. Ст. мусїв для власної користи ширити москвофільство в Галичинї. Дальше зізнавали в тім самім дусї редактор Słow-а р. п. Поплавский і пос. Дашиньский, котрий зізнав, що кс. Ст. сам признав ся браня до гроший з Росиї немов би за пренумерату своєї часописи, коли тимчасом для неї до Росиї вступ заборонений. На сїм перервано розправу до нинї.

— Польского епископа не буде в Америцї. Як доносять з Риму, конґреґация »de propaganda fide« відказала іменованя окремого епископа для американьских Поляків. Згодила ся зате основати польскі ґенеральні вікарияти в тих диецезиях, де є $^2/_3$ польского населеня.

— Пожар копальнї нафти. З Баку доносять, що від вісьмох днїв лютує там страшний пожар, якого нїяка людска сила не може придавити. Величезні стовпи диму заставили небозвід, а ріки запаленої нафти пливуть з копальнї до Каспійского моря, на просторі кількох миль. В ночи кровава луна заливає простір, незміримий людским оком. Пожар вибух з незвісної причини на теренї фірми Берн і з одного закопу перенїс ся на маґазин і резервоари бакиньского тов-а, де містило ся до 30 мілїонів пудів нафти. Запалена нафта розіляла ся по широкім просторі і рознесла огонь на милеві пропори. Хотяй вітру нема, то огонь нр вигасає, а приступ до него немислимий. Пожар може тривати ще з місяць, поки всьо на цїлім просторі не вигорить.

— Курцям під розвагу. Деякі люди кажуть, що не можуть обійти ся без куреня тютюну і якби на доказ сего курять дуже богато. Правда, куренє є тяжким наголом, як усякий наліг, але все таки треба єго поборювати за всяку міру, бо оно впливає на орґанїзм шкідливо. Звісно — отруя, нїкотина. В малій давцї ужита нїкотина може людям й не шкодити, ба навіть причинити ся до »успокоєня нервів« — як деякі курцї запевняють. Та ба! неодин з тих курців вживає сеї нїкотини за богато, увесь день єму папірос чи циґаро не виходить з уст, все коло него димить ся мов з фабричного комина. Проти такого нерозумного й безграничного куреня належить в імя людского здоровля, сего неоцїненого скарбу, горячо виступати. А кількож то таких курців, коли они є ще й батьками родин, дивить ся з певного рода втїхою, чи навіть гордостию, як синок-недоросток і собі ж »дзиґаро« смоктає. Такий курець-батько так немов і каже:

гляди, мій син у мене вдав ся! і позволяє зовсїм спокійно затроювати синови молоденький орґанїзм. Се гріх проти людини й вітчини, котра потребує здорових горожан! — А коли вже в кого є лихий сам собою звичай куреня бодай у мінїмальній дозї, то най хоть уважає на те, щоби не привикати до втяганя диму в легкі. Циґаретовий дим переводить отрую через легкі почавши, в обіг соків і грозить великою небезпекою затровня всьому тїлу. Тому і від того повинні відвикати ті, в яких курене стало певного рода malum necessarium. — Найлїпше було-б не курити. Є тільки ріжних способів у культурного чоловіка найти собі кориснїйшу й естетичнїйшу розривку, що роблене »комина з рота« блїдне при них. І пощо вкінци пускати дорогий гріш із димом?

— **Розрухи в Сеґединї.** Маґістрат Сеґедина афішами взиває населене до супокою, а заразом оголосив, що звернув ся до висших властий з жалобою на війско за те, що оно нарушило права горожан. Крім того на вчера пополудни скликано окреме засїдане міскої ради в справі розрухів. — Військові власти заявили, що підчас демонстрациї нїхто не велїв війску стріляти. Лише стрілив один жовнїр без приказу, тому, що зранено єго каменем. Неправдою є також, що військові власти жадали помочи з Темешвару. — З арештованих в часї розрухів покарано 9 ох тридневим арештом.

— **Немила пригода** стрітила в львівскім Grand Hotel-у двох анґлїйских нафтових мілїонерів, пп. Сімпсона і Голявда. За дві години побуту в готели почислено їм 12 К. Анґлїйскі мілїонері не були скупі, але знова не бажали собі, аби їх так обманювано, тому на заплату 12 К не пристали. Наслїдком сего не видано їм їх пакунків, а в додатку посуджено їх о крадїж двох накривал на ліжка. В сю справу вмішала ся полїция і має єї порішити.

— **Розрухи в духовній семинариї.** З Томска доносять, що в тамощній духовній семинариї демонстрували питомцї з причини видаленя одного з їх товаришів. Спокій привернено при помочи полїциї, почім семинарию замкнено і заряджено другі вписи.

— **Льосоване облїґаций з 1887. р.** І угорско-галицкої зелїзницї відбуло ся дня 1. с. м. Вильосовано чч. 48.501 до 48.784, разом 284 штук. Виплата облїґаций послїдує від 1. сїчня 1904. Від того часу облїґациї не будуть опроцентовувані. З давнїйше вильосованих облїґаций не піднято чч.: 14552, 15061—15071, 15082—15085, 45658, 54553, 54559—54566, 54575, 54592—54594, 54599, 64633—54639, 54642, 54643, 54647, 54649, 54651—54656, 54663—54675, 54677, 54683—54700, і 5474.

— **З зелїзниць.** Дня 20. вересня с. р. отворено в окрузї ц. к. Дирекциї зелїзниць державних в Пільзнї зелїзницю льокальну Свойшин-Бор зі стациями Гольострови і Бор і перестанками Сквіжн і Льом-лаґзи. Стациї уряджено для загального руху, а перестанки лише для руху особового і пакункового. Товарів вибухових не можна перевозити.

— **Дрібні вісти.** Звичайним професором польскої мови і лїтератури на львівскім унїверситетї іменований др. Петро Хмельовский. — Міска рада у Львові ухвалила на вчерашнім засїданю, розпочати переговори з трамвайним товариством о викупно кінного трамваю у Львові за 600.000 К. — Доповняючий вибір одного члена з сїльских громад до повітової ради в Тернополи відбуде ся дня 29. жовтня, а одного члена з міских громад дня 5. падолиста с. р.

Памятаймо на Товариство запомоги церков імени св. Петра у св. Юра у Львові і вступаймо громадно в єго члени. — Членьска вкладка виносить: 1 К від особи а 5 К від церкви, громади, брацтва, товариства і т. п. річно і 1 К вписового одноразово.

Посмертні † оповістки

— **Іван Ґемба**, студент II року медицини, член »Академічної Громади«, упокоїв ся у Львові дня 8. с. м. в 22. роцї житя. Похорони відбудуть ся дня 10. с. м. о 4. год пополудни. В. є. п.!

Наука, штука, лїтература.

— **Лїтературно-науковий Вістник** кн. X за жовтень 1903 містить: Із пісень про визволенне, I—II. — Із поезій Петра Карманського I—II. — П. Б. Про що розповідало море, малюнок. — Я. Гординський, Картини: I. Похорон. II. Ангел смерти. III. Розведені. — Одарка Романова: Пан та чабан — Стефан Пятка: З кількох тисяч один. — Гнат Хоткевич: Що бачила скеля. — Срдзян Туцич: I. Безіменна соната. — О. Терлецький: Гал. руське письменство 1848—1865. р. Уваги й спомини (далї буде). — Хведір Вовк, Біля моря між Басками. — Новини нашої лїтератури: Вол. Дор-ко, »Зъ надъ хмаръ и въ долынъ«. — В. Гнатюк, Ізидор Воробкевич (некрольоґ). — В. Відслонене памятника Котляревского в Полтаві. — Хронїка і бібліоґрафія.

— **Учитель ч. 19.** з дня 5. жовтня 1903. містить отсї статї: О. Сидір Воробкевич. — І. Косак: Сучасне виховане. — Сила призвичаюваня в вихованю молодїжи. — З ниви нашого шкільного письменьства. — Віче наших буковиньских учителїв. — Дрібні вісти.

— **Дзвінок ч. 19.** з дня 5. жовтня 1903. містить: Честь Іванови Котляревскому. — Малий пастух. — Руска пісня, Ізидора Воробкевича. — Оповіданя з фізики К. Толстого. — До сего числа долучений 11. аркуш повісти »Збиточник Ґумфрі«.

— »Станиславівский Боян« видав отсї дальші музичні твори:

ч. 12. *Й. Кишакевич*: **»Не плакати нам“**, мішаний хор в супроводї фортепяна і хор мужеский »a capella«. Цїна 60 сот.

ч. 13. *М. Лисенко*: **»І досьвіта встав я...«**, тенорове сольо в супроводї фортепяна, слова П. Кулїша. Цїна 80 сот.

Телеґрами

з дня 9. жовтня.

Відень. N. fr. Presse доносить з Задару, що сойми дальматиньский і істрийский зберуть ся в половинї с. м.

Будапешт. Соймова опозиция домагає ся скликаня засїданя сойму в справі онодїшної промови віденьского посадника д-ра Люеґера, виміреної проти Угорщини. Опозиция доказує, що др. Люеґер говорив яко висока урядова особа, з якої словами належить числити ся, тому жадає від него доситьучиненя.

Будапешт. Між соймовими послами кружляє чутка, що ґр. Апонї наміряє зложити уряд президента палати.

Царгород З Софії доносять, що центральна управа македоньских комітетів виготовила манїфест з заявою, що в ожиданю вицофаня турецких війск з Македонії порішила здержати рух македоньских ватаг до весни, поки не будуть переведені реформи в Македонії.

Василь Щурат.

Поезия XIX. віка.

Румунські поети.

ЯКІВ НЕҐРУЦЦІ.

Яків Неґруцці уродив ся 1843. р. з батька Константина, мінїстра князя Кузи, що був також румунським поетом, автором епічних поем з історії рідного краю Ставши професором в Букарештї, Яків занимав ся редаґованем часописи Convorbiri liberare і писав много стихом і прозою.

Поезия і проза.

Так, як мно́го дру́гих,
був і я щасли́в;
та мене́ люби́ла,
котру́ я люби́в.

Але хли́ля ша́лу
перейшла́, як день,
не збуди́вши на́віть
у души́ пісе́нь.

Кілька лїт мину́ло...
Се́рце у журбі.
Полюби́в я вірно —
лю́дям не собі.

Поплила́ із се́рця
пісня з шу́мом піль.
Засьпіва́в я з бо́лю,
щоб уби́ти біль.

Ща́сте — то лиш про́за, —
їй коро́ткий вік,
Зрозуміє про́зу
ко́ждий чоловік.

Але біль, неща́сте —
то небе́сний дар;
лиш поет відчу́є
тя́жко їх уда́р.

Ніч у саду.

Мура́ва у саду́ лежи́ть мов сном спови́та
Не озива́ють ся між вітами пташки́.
Під за́пахом своїм вгина́ють ся квітки́;
їх за́пах пе душа́, душа́ моя́ неси́та.

В часи́ мину́вшости верта́ють ся думки́;
карти́на ва́бить їх у мглї прина́дній скри́та.
Хоч бе́зліч тих карти́н в борбі житя́ уби́та,
з моги́ли вста́вши днесь, одна́ живе́ таки́.

Я ба́чу я́сні хви́лї, но́чи по́вні ча́ру
і чо́рні днї терпіня, мов повиті в хма́ру
і ба́чу там свій вид, так го́рдий як бута́.

До мо́лодости хвиль всьміха́ю ся в просо́ню.
Огля́ну ся, аж тут — щось ба́чу, мов погоню:
се тїни йдуть від душі все в сьвітї — суета́...

МИХАЙЛО ЕМІНЕСКУ.

М. Емінеску (1849—1889) був унїверситетським бібліотекарем, а потім редактором консервативного дневника Timpul в Букарештї. Оголошені 1884. р. поезиї єго дочекали ся єще за житя поета пяти видань. Найкрасші поміж ними лїричні. Легкостю вислову визначають ся також сатири. Емінеску вважаєть ся побіч Александрі-ого найбільшим румунським поетом.

З сатир.

Не пита́й, чому́ так довго
ржа́віє перо́ моє,
та чому́ до ри́му в ме́не
вже охо́ти не стає.
Не пита́й, чому́ пова́жні
я́мби і дакти́лї жва́ві
сплять давно́, рядка́ми ля́гши
гу́сто на листи́ жовта́ві.
Коб ти знав, з яки́м то го́рем
би́тись му́шу з дня на день,
сам би ти менї не ра́див
бра́тись нинї до пісе́нь.
Бо спита́ю: по́-що ма́ю
йти в нові́, завзя́ті бої́?
Щоб розсу́днїй да́вній мо́ві
да́ти новомо́дні стро́ї?
Ма́ю відказа́ти а́рфі
чувства, яки́ми жив я сам
і в куплетах театра́льних
показа́ти їх мов крам?
Чи моли́тись мо́же ма́ю,
добира́ючи лиш фо́рми,
щоб дурни́цю популя́рну
сотвори́ти в ду́сї но́рми?
Та па се ти мо́же ска́жеш,
що було́-б воно́ добро́м,
щоб здобу́в собі я в сьвітї
і́мя ви́значне перо́м;
щоб я мав пошану в краю;
щоб мене́ цїни́ли мо́жні;
щоб посьвя́чував я да́мам
з ви́сших сфер стихи́ порожні;
щоб розва́гою відра́зу
зда́вив я в души́ своїй, —
а́ле-ж ті доро́ги дру́гим
я оста́вив, дру́же мій!
Бо-ж і в нас уже́, на ща́сте,
мно́жать ся ті трубаду́ри,
що за Му́зами співа́ють,
як їм ка́жуть па́нські чу́ри;
що пана́м та їх метре́сам
же́ртвують себе́ в стишка́х
деклямо́ваних в сало́нах,
співаних по всїх шинка́х.
Бо нера́з воно́ і тя́жше
ви́йти ду́рневи у люди;
хо́чби за́паски вчепи́вшись,
все воно́ вже ле́гше бу́де.
Даш поє́му ви́сшій да́мі,
муж єї здобу́де власть, —
вдя́чна па́нї мінїстро́ва
вже й тобі поса́ду дасте...

А чому́ для сла́ви й чести
не співа́ю — се́-ж не ги́не?...
Що за честь прийде́ і відки
»вопіющому в пустини«?
Днесь, коли́ всї сме́ртні то́нуть
тільки в при́страстях марни́х,
сла́ва є поро́жним сло́вом
і потїхою дурни́х.
Ідеа́лам їх служи́ти,
лїлїпутів велича́ти —

се значи́ть: в віці »нічого«
ба́ньку ми́ляну пуска́ти!

З ліри пісоньку любо́ви
ма́ю ви́добути я —
пу́то, що двох, трох коха́нців
опове немо́в змия́?
Ма́ю па́дькати, як ко́ждий
зі своїм раху́нком вхо́дить
в ту дружи́ну опе́рову,
що їй Менела́й прово́дить?
Нині же́нщина — то шко́ла,
шко́ла з до́брим батого́м.
В ній навчи́ш ся лиш терпіти,
зло́миш карк — то твій дипльо́м.
Ни́ні в ті висо́кі шко́ли,
де вчать му́дрости Вене́ри,
ти́снеть ся мале й вели́ке,
і старе́ вже і безпе́ре.
Слу́хають Вене́ри лекцій
всї а всї, з усїх сторін,
аж розси́плеть ся вся шко́ла
у румо́вище руїн...

Ах! ти тя́миш пе́вно час той
на́ших шкільних ро́ків да́вних
і учи́телїв тих тя́миш,
полата́йків дїїв сла́вних,
що з книжок забуті хви́лї
добува́ли як мерцїв
і лїпи́ли їх мов лати
на дїра́вий плащ часів;
що бормо́танем пова́жним —
жерело́м всїх »hórum-harum«
тільки з трудом здобува́ли
»nervum rerum gerendarum«.
Все а все вони́ побо́жно
в на́ших бу́йних голова́х
воскреша́ли фарао́нів
і клали́ плане́там шлях.
Астроно́м не дав споко́ю
тьмі кромішній у просто́рі;
мов з коро́бки виймив з не́ї
зе́млю й не́бо, со́нце й зо́рі.
Але тут-же й закрути́в ся
сьвіт у голові менї —
і мов Ґалилей відчу́в я
рух вселе́нної в ті днї.
Крізь тума́ни фільольо́ґів
і крізь пил коме́т в ті хви́лї
я не ба́чив — фарао́ни
чи учи́телї в моги́лї.
Дивлячи́сь, куди́ зі сте́лї
в низ паву́к спусти́тись рад,
Ра́мзесами в у́хах ма́ли,
в га́дцї — зо́рі оценят.
А в скрипту́рах рахунко́вих
повстава́ли в мить вулка́ни
для Кльоти́льд, Евге́нїй, Ма́рій —
по́вні ля́ви, по́вні гра́ни.
Й пе́ред на́шими очи́ма
ши́бали раз враз простір
то земля́, то Марс, то Ра́мзес,
то яки́й-будь и́ньший зьвір.
По́тім ба́чимо в відда́ли
цари́ну широконо́лу,
в час прелекцій хилимо́ ся
голова́ми аж до сто́лу.
Мов у мра́цї пе́ред на́ми
ще́зло все вже.. Аж тепе́р
задзвони́ло. Ми гада́єм:
пе́вно Ра́мзес вже уме́р!...
Сьвіт сотво́рений у мріях
був для нас тогдї правди́вим
і проти́вно — все правди́ве
нам здава́лось неможли́вим.
Ледви ни́нї ба́чимо ми,
як пусті й вузкі стежки́,
по яки́х ступа́ти мо́жна
лю́дям пра́вим навпрощки́.
Ни́нї ба́чимо, що мрії
неодно́му го́рем ста́ли,
що лиш по́сьміхом назве́ть ся
той, хто ма́є ідеа́ли.
То-ж і не пита́й, чому́ се
ість іржа́ перо́ моє,
та чому́ до ри́му в ме́не
вже охо́ти не стає.
Не пита́й, чому пова́жні
я́мби і дакти́лї жва́ві
сплять давно́ рядка́ми ля́гши
гу́сто на листи́ жовта́ві.
Я бою́ ся, щоб случа́йно,
ско́ро зло́жу ри́мів ряд,
не поча́в мене́ хвали́ти
оди́н, дру́гий лїтера́т.
Бо хоч я на їх ненави́сть
ма́ю о́сьміх — більш нїчо́го,
то таки́ з їх уст похва́ли —
вже було́-б менї за мно́го!

Зарваницю поему **Василя Щурата** можна замовляти лише в Ставропигійскій книгарни у Львові, ул. Руска ч. 3. Цїна з почтовою оплатою 25 сот

За певну і добру льокацію
поручаємо:
4½% листи гіпотечні
4% листи гіпотечні
5% листи гіпотечні преміовані
4% листи Товариства кредитового земского
4% і 4½% листи Банку краєвого
4% позичку краєву
4% облїґациї пропінацийні
і всїлякі ренти державні
Ті папери продаємо і купуємо по найточнїйшім курсї деннім.
КОНТОРА ВИМІНИ
ц. к. упр. гал. акц.
БАНКУ Гіпотечного

Читайте! Читайте!
Повне видане Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
коштує лише 2 корони!
Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кождій руській хатї находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. **„ПОЕЗИЇ Т. ШЕВЧЕНКА“**. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір европейських клясиків, сторін 698.
При замовленю 10 прим. даємо 10% опусту. Висилає ся тілько за надісланєм **2 кор. 30 сот.** на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ »ПРОСЬВІТИ« У ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Товариство взаїмного кредиту
„Днїстер“
стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові

ПОЗИЧКИ удїляє своїм членам на 5½% і 1% додатку на кошти адмінїстрациї, за предложенєм документів виказуючих достаточну гіпотеку.
СПЛАТУ позичок розкладає догідно на рати до 10 лїт. **Сума позичок** інтабульованих і за порукою: 1,239.243 корон.
Членом може бути тілько обезпечений тревало в »Днїстрі« від огню.
Удїл членьский виносить 50 К, вписове 2 К. **Число членів:** 2.391 з 2.501 удїлами на 125.050 К.
Вкладки щадничі приймає »Днїстер« і опроцентовує по 4% від ста. **Сума вкладок** на 1.256 книжочках 1,103.333 корон.
Чистий зиск роздїляє ся частию на дивіденду для членів, частию на публичні добродїйні цїли: на церкви, бурси, захоронки, школи і т. д. На ті цїли роздано дотепер з Товариства кредитового 10'840 корон.
ІНФОРМАЦИЙ в справах позичок удїляє Дирекция і аґенти.

31/12 1902. **ДИРЕКЦИЯ.**

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від І-го жовтня 1903.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	приходить о годинї	до Львова
	6·10		з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
	6·20		з Чернівцїв (Галацу), Чорткова, Калуша
	6·50		з Сокаля, Рави рускої
	7·35		з Самбора, Хирова
	7·40		з Янова
	7·35		з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче
	7·55		„ „ на дв. головний
	7·45		з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
1.30	8·55		з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	9·57		з Стрия
	10·25		з Ряшева, Любачева
	11·15		з Станиславова (Кересмезе, Потутор)
	1·10		з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава
	1·25		з Янова
2·15			з Підволочиск, Копичинцїв на дв. Підз.
2·30			„ „ на дв. голов.
	4·35		з Стрия, Хирова, Борислава
	5·06		з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
	5·30		„ „ „ на дв. голов.
1·40	5·40		з Чернівцїв, Іцкан
	5·50		з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	5·55		з Белзця, Сокаля, Любачева
Ніч			
12·20	9·20		з Чернівцїв, Букарешту
8·40	9·50		з Кракова, Відня, Берлина, Ясла Риманова
2·31			
	10·00		з Самбора, Сяна
	10·02		з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
	10·20		„ „ „ на дв. голов.
	10·40		з Лавочного (Пешту), Хирова, Калуша
	3·09		з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче
	3·30		„ на дворець головний

Поїзд посп.	Поїзд особ.	відходить о годинї	зі Львова
	6·22		до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
1·10	6·30		до Підволочиск (Київа), Бродів дв. головний
2·04	6·43		„ „ „ дв. Підзамче
	6·45		до Лавочного (Пешту), Борислава, Дрогобича
8·25	8·35		до Кракова, Відня, Праги, Берлина
2·50			
	9·05		до Лавочного, Хирова, Калуша
	9·15		до Янова
	9·25		до Самбора, Хирова
	9·40		до Белзця, Сокаля, Любачева
2·40	10·35		до Чернівцїв, Потутор, Делятина
	10·40		до Тернополя, Потутор, дв. головний
	10·57		„ „ дв. Підзамче
	3·05		до Стрия, Хирова, Борислава
	3·25		до Ряшева, Любачева
	3·40		до Самбора, Хирова
Ніч			
	6·05		до Станиславова, Жидачева
12·45	6·15		до Кракова, Відня, Берлина, Варшави
	6·30		до Янова
	6·40		до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	8·05		до Сокаля, Рави рускої
	5·00		до Підволочиск, Бродів гол. дворець
	9·20		„ „ дв. Підзамче
2·51	10·42		до Іцкан, Чорткова
	10·55		до Кракова, Відня, Варшави, Праги
	11.00		до Підволочиск, Бродів дв. головний
	11·24		„ „ дв. Підзамче
	11·05		до Стрия
	11·11		до Жовкви (лише що недїлї)
	4·10		до Кракова, Відня, Праги, Самбора

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6. години вечером до [illegible] години 59 мінут рано.
Час середно европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а із[illegible] год. часу середно-европейского = 12. год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє пояснень в справах зелїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

Видає і відповідає за редакцию **Лев Лопатиньский.**

З друкарнї В. А. Шийковского.